

PREHRAMBENA SAMODOSTATNOST: Voća i povrća proizvedemo manje od pola potrebne količine, a od mesa jedino iznutrica imamo dovoljno

 dobarzivot.net/prehrambena-samodostatnost-voca-i-povrca-proizvedemo-manje-od-pola-potrebne-kolicine-a-od-mesa-jedino-iznutrica-imamo-dovoljno/

Prvo Zeleno izvješće, odnosno Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede 2023. godine koje kao izdavač potpisuje ministar Josip Dabro, potpredsjednik Vlade i ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva ispred Domovinskog pokreta, objavljeno je u praktički u tajnosti. Nadnevak na izvješću je kolovoz, ali umjesto da bude službeno prezentirano na press konferenciji te da o stanju poljoprivrede bude obaviještena cijela nacija, PDF izvješća je diskretno postavljen u svoju rubriku na web stranici ministarstva i za njega su prvih mjesec dana znali samo dobro upućeni, a tek se koncem rujna počeo se probijati u javnost. Iznesene brojke i analize svjedoče o daljnjem padu poljoprivredne proizvodnje, lošoj strukturiranosti poljoprivredne proizvodnje u kojoj dominiraju žitarice, nedostatku prerađivačkih, skladišnih i logističkih kapaciteta zbog čega izvozimo jeftine sirovine, te o sve većoj ovisnosti o uvozu prehrambeno-poljoprivrednih proizvoda.

Rasli su i uvoz i izvoz poljoprivrednih proizvoda. Problem je što je pokrivenost uvoza poljoprivrednih proizvoda izvozom bila je najmanja dosad: 65,9 %. Izvozimo proizvode niske vrijednosti, sirovine, a uvozimo proizvode visoke dodane vrijednosti. Uzmimo za primjer soju, s kojom smo samodostatni 328 %, što je 7% ukupne proizvodnje Europske unije i izvozimo ju. U prerađevini od soje, sojinom ulju samodostatnost nam pada i 2022. godine je bila 61,13% što znači da ga moramo uvoziti jer nemamo dovoljno prerađivačkih kapaciteta. Izvozimo žive svinje, a uvozimo svinjetinu pripremljenu za prodaju u dućanima. Na najvećoj su vrijednosti dosada i udio izvoza i udio uvoza poljoprivrede u ukupnoj razmjeni. U ukupnoj je hrvatskom izvozu poljoprivrednih proizvoda bilo 16,9%, a

u uvozu 14,8%. Najvažniji uvozni proizvodi su nam svježe ili rashlađeno svinjsko meso, pekarski proizvodi, hrana za životinje, živa goveda i sir. Promatrano u odnosu na 2018. godinu, u 2023. godni je vrijednost izvoza veća za 85,6%, a vrijednost uvoza za 89,6%.

Tablica 80. Pregled ukupne i poljoprivredne vanjskotrgovinske razmjene

	Ukupna robna razmjena (tis. EUR)		Poljoprivredna razmjena (tis. eur)			Udio poljoprivredne u ukupnoj razmjeni (%)	
	izvoz	uvoz	izvoz	uvoz	pokrivenost uvoza izvozom (%)	izvoz	uvoz
2018.	14.543.427	23.747.557	2.082.372	3.094.027	67,3	14,3	13,0
2019.	15.226.703	24.980.960	2.217.682	3.480.879	63,7	14,6	13,9
2020.	14.899.762	22.917.867	2.401.219	3.279.673	73,2	16,1	14,3
2021.	18.379.307	28.395.776	2.823.507	3.822.387	73,9	15,4	13,5
2022.	24.119.858	41.880.412	3.586.582	5.068.516	70,8	14,9	12,1
2023.	22.895.207	39.610.927	3.865.207	5.866.432	65,9	16,9	14,8
Indeks 2023./2022.	94,9	94,6	107,8	115,7			

(izvor: DZS; obrada: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva)

Niti krumpira ne proizvodimo ni za pola svojih potreba

Na kraju Zelenog izvješća u dodatcima je objavljena i tablica sa podacima o samodostatnosti pojedinih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za 2022. godinu. Malo je toga u čemu postizemo samodostatnost, poput soje, pšenice i kukuruza, a sve više je toga što moramo uvoziti. Iznutrice su jedino od mesa u čemu smo samodostatni.

Samodostatnost se označava sa 100 %, kada nečega proizvodimo toliko koliko nam je na ovaj broj stanovnika Hrvatske dovoljno. Kod iznutrica je taj postotak samodostatnosti 133,08.

Svinjetine ne proizvodimo

dovoljno i moramo ju uvoziti, a njena je samodostatnost izražena kao 57%. Dakle, proizvedemo nešto više od polovina potrebinih količina. U voću smo 2022. pali u samodostatnosti na 40,86%, a u povrću na 47,30 %. Od voća smo samodostatni jedino u trešnjama, višnjama i mandarinama. Krušaka, bresaka i stolnog grožđa proizvedemo za četvrtinu svojih potreba, jagoda za pola, a orašastog voća za trećinu. Samodostatnost u jabukama nam je pala sa 140,55 u 2019. godini na 69,36% u 2022. godini.

I krumpira proizvodimo sve manje. U 2018. smo zadovoljavali 66,99 % svojih potreba, a 2022. godine niti pola – 41,67% svojih potreba. S mlijekom smo pali sa 62,12 na 52,96%. Maslaca smo još 2018. proizvodili dovoljno, a 2022. nam je samodostatnost pala na 70,82%. U nekim stavkama smo se podigli. Recimo, u pivu smo uvijek samodostatni i proizvodnja raste, ako da je 2022. godine postotak samodostatnosti najviši – 130,16%. I kiselog vrhnja imamo više nego dovoljno – 108,15%. Med, vino i šećer moramo uvoziti, kao i sve vrste mesa (osim iznutrica), i sve vrste povrća. Za razliku od voća gdje smo samodostatni u tri vrste, u povrću nismo samodostatni niti u jednoj vrsti. Najbolje stojimo sa kupusom gdje nam je samodostatnost 80,86%. Svježa rajčica, krastavci, lubenice i dinje imaju dostatnost iznad 70 posto. Luka i češnjaka, paprike, mrkve, poriluka, cvjetače, brokule i mrkve proizvedemo za trećinu svojih potreba.

Podaci navedeni u novom izvješću stanja poljoprivrede za 2023. godinu sadržavaju, nažalost, podatke o samodostatnosti za 2022. godinu. Izvor podataka je studija Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Državnog zavoda za statistiku, obradilo ih je za Zeleno izvješće Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, a u našoj smo redakciji te podatke uvrstili u sljedeći tabelarni prikaz s manjim brojem stavki, a odabrali smo one proizvode obično kućanstvo kupuje. Crvenom su bojom označeni oni poljoprivredno prehrambeni proizvodi kojih proizvodimo manje od pola naših potreba. Tabela sadrži podatke o samodostatnosti u petogodišnjem periodu od 2018. do 2022. godine.

Tablica: Samodostatnost proizvodnje odabranih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Hrvatskoj u postocima

Izvor podataka: Studija Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Državni zavod za statistiku, obrada Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, izrada tablice portal Dobar život

	Prehrambeni proizvod	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
1	Pšenica i pir	136,75	145,64	172,83	160,87	190,12
3	Kukuruz	140,08	156,04	180,31	155,67	200,04
4	Soja	570,80	295,99	567,79	441,39	328,12
5	Sojino ulje	37,41	96,68	67,32	61,13	42,53
6	Suncokret	170,51	283,81	211,85	135,15	127,51
7	Suncokretovo ulje	53,29	32,33	44,10	43,05	84,25
8	Stolne masline	85,47	92,99	99,87	99,23	91,04
9	Maslinovo ulje	52,97	45,76	43,20	41,62	45,76
10	Voće, ukupno	45,25	53,81	48,67	42,91	40,86
11	Šljiva	68,05	66,15	67,92	54,47	71,94
12	Trešnja i višnja	128,43	159,56	150,88	275,28	168,53
13	Jabuka	92,03	130,55	79,51	81,72	69,36
14	Kruška	35,64	26,56	45,05	35,89	22,42
15	Breskva i nektarina	22,47	22,17	29,15	20,99	24,09
16	Orašasto voće	32,44	28,42	42,52	26,95	36,25
17	Stolno grožđe	25,66	18,40	19,70	17,99	26,06
18	Jagode	57,76	51,48	53,21	42,81	51,07
19	Mandarine/klementine	102,60	99,61	92,91	98,83	99,10
20	Povrće ukupno	55,19	49,55	57,91	49,56	47,30
21	Rajčica svježa	71,00	61,61	84,09	64,37	74,33
22	Rajčica prerađena	18,71	13,60	14,21	12,65	10,27
23	Cvjetača i brokula	37,54	31,65	42,75	48,22	30,33
24	Mahunarke svježe	52,72	63,12	68,12	57,38	41,25
25	Mahunarke suhe	49,34	55,49	36,25	26,33	37,28
26	Luk i češnjak	47,22	48,10	61,00	62,00	33,20
27	Kupus	90,12	88,03	95,57	84,57	80,86
28	Krastavci	71,04	46,04	74,30	76,99	78,55
29	Lubenice i dinje	77,15	64,27	68,40	59,13	79,16
30	Paprika	59,97	40,76	46,69	50,32	33,64
31	Mrkva	37,50	40,00	34,77	25,16	30,79
32	Salata	50,56	49,14	58,46	42,53	43,92
33	Poriluk	41,27	26,67	39,22	29,16	35,04
34	Krumpir	66,99	67,92	71,92	58,13	41,67
35	Meso, ukupno	70,64	69,65	70,66	71,50	67,77
36	Peradsko	79,82	81,38	91,78	90,47	86,54
37	Goveđe	70,69	63,47	70,48	69,83	66,79
38	Svinjsko	63,82	62,99	59,21	60,95	57,01
39	Ovčje i kozje	65,59	65,79	74,90	76,59	71,90
40	Iznutrice	97,17	127,72	129,50	137,50	133,08
41	Jaja	83,61	86,78	92,57	100,16	80,23
42	Sirovo mlijeko i mliječne prerađevine	62,12	59,59	59,80	54,80	52,96
43	Vrhnje	98,74	111,13	85,41	96,08	108,15
44	Maslac i mliječni namazi	100,96	102,01	71,30	70,24	70,82
45	Sir i prerađeni sir	64,05	57,88	65,46	61,17	56,70
48	Med	84,17	82,94	80,06	72,84	82,41
49	Pivo	-	119,42	121,71	121,75	130,16
50	Vino	73,73	89,70	84,92	69,47	68,77

Potonoće poljoprivrede u brojkama

U 2023. godini se u odnosu na 2022. godinu smanjio stočni fond u svim kategorijama stoke, osim što je povećan broj konja, magaraca i pčelinjih zajednica. Proizvodnja voća pala je za 0,5%, a proizvodnja povrća porasla je za 1,1%. Jaja smo proizveli 5,4% manje. Stalno smanjenje broja muznih krava prati i smanjenje proizvodnje mlijeka. U razdoblju

od 2018. godine do 2023. broj muznih krava smanjen je za 47,4%, a proizvodnja mlijeka smanjena je za 32,2%. U 2023. godini registrirano je 71 423 muznih krava što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 9,6% odnosno za 7 600 krava.

Ukupan broj peradi u 2023. godini je iznosio 10,7 milijuna kljunova i bio je manji za 1,6% odnosno 172 tisuće kljunova u odnosu na 2022. godinu. Smanjen je i broj inkubiranih jaja namijenjenih tovu pilića i to za čak 13%. U posljednje dvije godine smanjuje se proizvodnja kokošjih jaja. Procjena je da je u 2023. godini proizvedeno 631 milijuna komada kokošjih jaja manje nego 2022. godine, što je smanjenje proizvodnje za 5,4%.

Ukupna količina obrađenih poljoprivrednih površina je već niz godina oko 1 500 000 hektara. Dominiraju oranice sa 58% i trajni travnjaci sa 36%. Poljoprivrednika (OPG-ovaca, zadruga, tvrki...) smo 2023. godine imali 165 000 – njih 38% poljoprivrednika starije je od 65 godina. Mlađih od 41 godine ima samo 14,3%.

Umjesto zaključka, podsjetimo se mudrih riječi indijskog agronoma i genetičara, najpoznatijeg kao predvodnika indijske Zelene revolucije, M. S. Swaminathana, koji je kazao: “Ako poljoprivreda krene po zlu, ništa drugo neće imati šanse da ide kako treba.”

Piše: Snježana Ivić Gerovac

*** Ovaj tekst je dio novinarskog projekta ‘Hrvatska može proizvesti dovoljno hrane za svoje potrebe: Istina ili mit?’, a objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva.**

@Copyright by Geromar 2013-2024 web by Gaja Gati